

Šī informācija ir sagatavota ar Eiropas Savienības finansiālu atbalstu. Par šīs informācijas saturu pilnībā atbild biedrība „Latvijas Cilvēktiesību centrs”, un tas nevar tikt uzskatīts par Eiropas Savienības viedokli.

PROJEKTU LĪDZFINANSĒ EIROPAS SAVIENĪBA

Latvijas Cilvēktiesību centrs (LCC)
EBF Projekts „Juridiskā palīdzība patvēruma meklētājiem Latvijā”¹
(Projekts Nr. AK/EBF/2009/3)
(01.01.2011. – 30.06.2011.)

Projekta rezultātu apkopojums
2011.gada 27.jūnijs

Projekta mērķi

Projekta vispārīgais mērķis bija veicināt patvēruma procedūru kvalitātes paaugstināšanos atbilstoši LR Patvēruma likumam, ES un starptautiskajām tiesību normām. Projekta specifiskais mērķis bija paplašināt patvēruma meklētāju iespējas saņemt kvalitatīvu juridisko palīdzību.

Projektā bija paredzēta juridiskās palīdzības (mutiskas un rakstiskas konsultācijas uz vietas, vizītes uz patvēruma meklētāju izmitināšanas vietām, pārstāvniecība tiesā, apelācijas sūdzību sagatavošana, pieteikumu sagatavošana tiesām, citu iesniegumu un lūgumu vēstuļu sagatavošana) sniegšana aptuveni 10 patvēruma meklētājiem.

Projekta ietvaros LCC juridisko palīdzību sniedza sekojošās situācijās:

- Patvēruma meklētājiem, kuriem ir augsts risks saskarties ar vajāšanu pēc Patvēruma likumā noteiktajiem kritērijiem vai smagiem cilvēktiesību pārkāpumiem savā izcelsmes valstī.²
- Mazaizsargātiem patvēruma meklētājiem (nepilngadīgie, nepilngadīgie bez pavadības, invalīdi, veci cilvēki, grūtnieces, vientuļi vecāki ar mazgadīgiem bērniem un personas,

¹ Projektu atbalsta Eiropas Bēgļu fonds (vadošā iestāde – LR Iekšlietu ministrija).

² Risks ir novērtēts ar patvēruma meklētāju interviju palīdzību, kā arī pamatojoties uz klientu rīcībā esošo informāciju, izcelsmes valsts informāciju, kā arī ANO Komisariāta bēgļu jautājumos (turpmāk tekstā – UNHCR) vadlīnijām.

kas pārcietušas spīdzināšanu, izvarošanu vai cita veida nopietnu psiholoģisku, fizisku vai seksuālu vardarbību).

LCC klientu apraksts

Projekta ietvaros tika sniegta juridiskā palīdzība 15 patvēruma meklētājiem. Lielākā daļa klientu (12) bija no Āzijas reģiona, 3 – no Āfrikas un 1 – no Dienvidamerikas valstīm. No minētajiem 15 klientiem 14 klienti – vīrieši, 1 – sieviete.

Starp minētajiem 15 klientiem 4 bija sekojošu īpaši mazaizsargāto grupu pārstāvji: nepilngadīgais bez pavadības, 2 invalīdi (ar īpašajam vajadzībām), vardarbību pārcietusi grūtniece, vecs cilvēks.

Pēc palīdzības LCC klienti griezās no Aizturēto ārzemnieku izmitināšanas centra (turpmāk tekstā - AĀIC) „Olaine” – 3 klienti, no Aizturēto ārzemnieku un patvēruma meklētāju izmitināšanas centra (turpmāk tekstā - AĀPMIC) „Daugavpils” – 3 klienti, no slimnīcas – 1 klients, no Patvēruma meklētāju izmitināšanas centra (turpmāk tekstā – PMIC) „Mucenieki” – 7 klienti.

Juridiskās palīdzības veidi

Nr.	Juridiskās palīdzības pakalpojumu veids	Klientu skaits	Pakalpojumu skaits
1.	Intervijas ar patvēruma meklētājiem	8	8
2.	Mutiskas un rakstiskas konsultācijas uz vietas / pa telefonu	15	130
3.	Vizītes uz AĀIC „Olaine”, ieskaitot konsultācijas	3	10
4.	Vizītes uz AĀPMIC „Daugavpils”, ieskaitot konsultācijas	3	2
5.	Vizītes uz Patvēruma meklētāju izmitināšanas centru „Mucenieki”, ieskaitot konsultācijas	6	12
6.	Pārstāvniecības tiesās	4	5
7.	Apelācijas un pieteikumu sagatavošana tiesām*	8	8
8.	Citu iesniegumu un lūguma vēstuļu sagatavošana**	14	32

* Rīgas rajona tiesa, Rīgas apgabaltiesa, Administratīvā rajona tiesa

** PMLP, Valsts Robežsardze, Rīgas rajona tiesa, Administratīvā rajona tiesa

Juridiskās palīdzības rezultāti

4 LCC klientiem tika piešķirts alternatīvais statuss. Juridiskā palīdzība patvēruma lietās veicināja alternatīvā statusa piešķiršanu 2 patvēruma meklētājiem, kuriem tika sniegta palīdzība pieteikumu sagatavošanā un pārstāvniecībā Administratīvajā tiesā, lai pārsūdzētu Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes (turpmāk tekstā – PMLP) Patvēruma lietu nodaļas (turpmāk tekstā – PLN) pieņemtos lēmumus. Pārējās 2 lietās, kur PLN pieņēma pozitīvu lēmumu, alternatīvā statusa piešķiršana tika veicināta, konsultējot klientus, pārstāvot klientus patvēruma intervijās un sniedzot papildus informāciju PLN. Pieci patvēruma meklētāji vēl gaida PLN lēmumu, bet vēl 2 klienti, kuriem LCC sniedza palīdzību PLN lēmuma pārsūdzībā, gaida Administratīvās tiesas spriedumu.

Klienti, kas vērsās LCC no AĀIC „Olaine” (3 klienti) un no AĀPMIC „Daugavpils” (3 klienti), lūdza palīdzību saistībā ar aizturēšanas lietu un arī patvēruma lietu pēc būtības. AĀIC „Olaine” 2 aizturētajiem klientiem tika sniegta juridiskā palīdzība aizturēšanas lietā, t.sk., pārstāvniecība tiesas sēdēs aizturēšanas lietās (Rīgas rajona tiesa un Rīgas apgabaltiesa) un sūdzību sagatavošana par VR aizturēšanas lēmumiem. Abās aizturēto „Olaines” klientu lietās izdevās gūt pozitīvu rezultātu – klienti ir tikuši atbrīvoti tiesas sēdē un pārvietoti uz PMIC „Mucenieki”. 1 klients tika atgriezts citā valstī readmisijas kārtībā.

Aktuālie patvēruma procedūru jautājumi³

Informācijas pieejamība par patvēruma procedūru

Visi klienti, kad sākumā griezās LCC, nebija informēti par patvēruma procedūras stadiju, lietas virzību un informācijas iegūšanas iespējām. Īpaši tiem klientiem, kuriem tikai nesēns uzsākta patvēruma procedūra, un kuri vēl nebija saņēmuši PMLP PLN lēmumu par patvēruma meklētāja iesnieguma pieņemšanu izskatīšanai, bieži vien trūka informācijas, piemēram, par viņu dokumentu atrašanās vietu un tulkošanu, par atbildīgo amatpersonu, pie kā var griezties, kad dokumenti tiks nosūtīti PLN utt. Klienti pēc informācijas griezās LCC arī citās patvēruma procedūras stadijās.

Atšķirībā no klientiem, kas saņem papildus palīdzību no PMIC darbiniekiem informācijas ieguvē, valsts iestāžu vēstule iztulkošanā u.tml., aizturētajiem patvēruma meklētājiem praksē ir mazāk šādu iespēju. Aizturētie patvēruma meklētāji nav informēti par aizturēšanas iemesliem, par nākamās tiesas sēdes norises laiku, kā arī par savas aizturēšanas lietas virzību.

Tulkojuma nodrošināšana

LCC konstatējis, ka 2 klientiem nav ticis nodrošināts kvalitatīvs tulkojums tiesā (vienā gadījumā klients pilnībā nesaprata tulkojumu citā dialektā, bet otrajā gadījumā citas valodas dēļ – nepilnīgi).

2 klienti sūdzējās par nekvalitatīva tulkojuma nodrošināšanu patvēruma meklētāju intervijās, kur ir radušās grūtības uztvert teikto un izskaidrot savas lietas būtību detalizēti.

Divi klienti nav saņēmuši PLN lēmuma tulkojumu savā valodā, ievērojot apstākli, ka tikuši pārstāvēti no LCC puses. Kamēr visiem klientiem ir nepieciešamība personīgi iepazīties ar PLN lēmumu sev saprotamā valodā, šobrīd spēkā esošais regulējums šajā jomā neparedz PLN lēmumu tulkošanu arī tad, ja persona ir griezusies nevalstiskajā organizācija vai pie privātā advokāta pēc palīdzības.⁴

Piekluve juridiskajai palīdzībai

Visi klienti informēja LCC, ka, nokļūstot Latvijā, ir centušies uzzināt informāciju no atbildīgajām amatpersonām par iespēju piesaistīt advokātu patvēruma lietās. Savukārt aizturētie patvēruma

³ LCC ir iesniedzis rakstu žurnālam „Jurista vārds” un sabiedriskās politikas portālam www.politika.lv par atsevišķiem aktuāliem patvēruma procedūru jautājumiem.

⁴ Patvēruma likuma 10.panta 5.punkts.

meklētāji valsts amatpersonām ir prasījuši par iespēju saņemt advokāta pakalpojumus arī aizturēšanas lietā.

Valsts juridiskās palīdzības likuma 5.panta 2.daļa nosaka, ka patvēruma meklētājiem valsts nodrošina juridisko palīdzību apelācijas procedūrās patvēruma piešķiršanas procesa ietvaros. Neviens no LCC klientiem neizmantoja valsts palīdzību PLN apelāciju sūdzību sagatavošanā. Kopumā klienti izteica neuzticēšanos lietas pozitīvam iznākumam situācijā, kad juridisko palīdzību nodrošina valsts apmaksāts advokāts.

Tāpat klienti neizmantoja arī privāto advokātu pakalpojumus informācijas un finanšu trūkuma dēļ, kā arī dēļ tā, ka ir apšaubījuši juridiskās palīdzības sniedzēju kompetenci patvēruma un aizturēšanas jautājumos.

Līdz ar to LCC praktiski bija vienīgā organizācija, kas sniedza bezmaksas juridisko palīdzību patvēruma meklētājiem.

Patvēruma meklētāju komunikācijas iespējas

Visi LCC klienti norādīja, ka informācija par palīdzības saņemšanas un saziņas iespējām Latvijā ir tikai par LCC, bet nav informācijas par citām NVO, juristiem, advokātiem, Tiesībsargu, kā arī nav informācijas par komunikācijas iespējām ar UNHCR.

Visi aizturētie klienti (gan AĀIC „Olaive”, gan AĀPMIC „Daugavpils”) uzsvēra, ka ir problemātiska saziņa ar ārpasauli – nav pieeja internetam un e-pastiem, ir ierobežota iespēja izmantot mobilos tālruņus, taksofona izmantošanai ir nepieciešamas speciālas zvanu kartes vai monētas, bet ne visiem aizturētajiem ir pietiekami finansu līdzekļi mobilo tālruņu priekšapmaksas karšu papildināšanai vai taksofona zvanu karšu iegādei.

Saziņas iespēju trūkums ierobežo informācijas iegūšanas iespējas un komunikāciju ar valsts iestādēm un NVO, tādējādi samazinot patvēruma procedūru kvalitāti.

Piekluve tiesām un efektīvam tiesas procesam

Atbilstoši patreizējam normatīvajam regulējumam,⁵ patvēruma meklētājiem nav iespēju izvēlēties, lai viņu lieta tiktu skatīta mutvārdu procesā Administratīvajā rajona tiesā, kas skata pārsūdzības – pieteikumus par negatīviem PLN lēmumiem. Projekta ietvaros visas rakstveida procedūrā skatītās lietas beigušās ar negatīvu rezultātu patvēruma meklētājiem, bet mutvārdu tiesas sēdēs skatītās lietas – pozitīvi (patvēruma meklētājiem ticis piešķirts statuss). Līdz ar to visi klienti izteica pamatotas bažas un neuzticību rakstveida procesam Administratīvajā tiesā.

Līdz 23.05.2011. aizturēšanas lietās termiņu pagarināšana vai aizturētā patvēruma meklētāja atbrīvošana bija Rīgas rajona tiesas un Rīgas apgabaltiesas kompetencē, bet kopš 23.05.2011. – Daugavpils tiesas un Latgales apgabaltiesas (Rēzekne) kompetencē. Visi 3 klienti no AĀPMIC „Daugavpils” norādīja, ka viņiem nav bijusi nodrošināta iespēja būt pārstāvētiem tiesas sēdē aizturēšanas procesā, un tādējādi viņi nav saņēmuši nepieciešamo juridisko palīdzību pārstāvniecībā tiesā. Aizturētie patvēruma meklētāji par tiesas sēdi aizturēšanas procesā parasti

---

⁵ Patvēruma likuma 31.panta otrā daļa.

tiek informēti īsi (1-2 stundas) pirms tiesas sēdes. Līdz ar to LCC nav iespējams ātri reaģēt un pārstāvēt personu tiesā kā tas bija līdz šim – Rīgā.

Patvēruma intervija

Vairāki klienti izteica neapmierinātību ar interviju kvalitāti, t.sk. no tulkojuma kvalitātes viedokļa. Tāpat klienti ir apšaubījuši interviju veicošo amatpersonu kompetenci (no uzdotajiem jautājumiem klientiem radās iespaids, ka amatpersona, kas veic interviju, nesaprot klienta stāstīto, neorientējas attiecīgās izcelsmes valsts situācijā).

LCC ir konstatējis, ka patvēruma intervijās piedalās tikai VR amatpersona bez PLN pārstāvja līdzdalības. Līdz ar to pastāv risks, ka PLN, izlemjot lietu tikai pēc lietā esošajiem materiāliem un intervijas saīsinātās versijas, var iztrūkt lēmuma pieņemšanai nepieciešamā informācija un lēmuma objektivitāte var samazināties.

Aizturēšanas piemērošana

Divu klientu lietās Rīgas rajona tiesa lēmumos ir norādījusi, ka situācijā, kad PLN ir pieņēmusi izskatīšanā patvēruma iesniegumu parastajā kārtībā (un nevis saīsinātajā procedūrā), automātiski zūd apstākļi, kas patvēruma procedūras sākotnējā stadijā (piemēram, līdz intervijai) varēja norādīt uz procedūras ļaunprātīgu izmantošanu. Šajā gadījumā patvēruma meklētājs ir atbrīvojams.

Visu 2011.gada jūnijā AĀPMIC „Daugavpils” esošo 3 aizturēto klientu lietās bija vērojama situācija, kad jau ir zuduši apstākļi patvēruma meklētāju aizturēšanai pamatojoties uz 9.panta pirmajā daļā noteiktajiem aizturēšanas pamatiem. Bija noskaidrota klientu identitāte, PLN bija pieņēmusi patvēruma iesniegumu izskatīšanai parastajā kārtībā, un Drošības policija bija sniegusi atzinumu, ka persona nerada draudus valsts drošībai vai sabiedriskajai drošībai un kārtībai. Taču neskatoties uz to, klientu aizturēšana tika turpināta.